

tentativelor de suicid și că pe primul loc în rândul cauzelor se află climatul familial deteriorat și slaba comunicare în cadrul familiei.

Deși incidența fenomenului este în scădere, se manifestă o acutizare a lui, în sensul creșterii intensității violenței (acte de cruzime). Numărul mare de copii victimizați în familie dar și violențe crescute între concubini, care în prezent, potrivit legislației în vigoare, nu beneficiază de statutul de "familie".

Referințe bibliografice

1. Norbert Sillamy, Dicționar de psihologie, București, 1996
2. Ursula Șchiopu, Dicționar de psihologie, București, 1997
3. Banciu, D., Radulescu, S.M., Voicu, M., Introducere în sociologia devianț ei, Bucuresti, ed. Stiintifica si Enciclopedica, 1985.
4. Chelcea, S., Ilut, P. (coord.), Enciclopedie de psihosociologie, Bucuresti, ed. Economica, 2003.
5. Ilut, P., Valori atitudini si comportamente sociale – Teme actuale de psihosociologie, Iasi, ed. Polirom, 2004, p.107-122.
6. Liiceanu, A., Violenta umana: o neliniste a societatii contemporane,
7. Mitrofan, N., Agresivitatea, in Neculau, A.(coord.), Psihologie sociala, Iasi, ed. Polirom, 1996, p. 427-437.
8. Ferreol, G., Neculau, A. (coord.), Violenta – Aspecte psihosociale, Iasi, editura Polirom, 2003, p.47-57; p.119-137.
9. Vasile Miftode, *Tratat de asistenta sociala*, Ed. Fundatiei Axis, Iasi, 2003.
10. Vasile Miftode, *Tratat de metodologie sociologica*, Ed. Lumen, Iasi, 2003.
11. Vasile Miftode (coordinator), Maria si Stefan Cojocaru, *Populatii vulnerabile si fenomene de auto-marginalizare*, Ed. Lumen, Iasi, 2002.
12. Albert Ogien, *Sociologia deviantei*, Ed. Polirom, Iasi, 2002.

Esența și natura descentralizării politice

Maftei Vitalie, lector universitar, UTM

Dezvoltarea democrației și descentralizarea sectorului de stat la momentul dat constituie o temă de interes major și o realitate pentru un șir de state care au luat cursul de trecere de la regim nedemocratic la cel democratic. Această trecere presupune o revedere a funcționalității întregului sistem în complexitatea sa. La moment nu putem evidenția un model standart al descentralizării. Așa dar, procedura de realizare a acesteia diferă în dependență de scop, misiune, sarcină, structura

organizațională, structura socială, principii și mecanisme funcționale de realizare. Începînd cu anii 70 a sec. XX descentralizarea era privită prin intermediul diferitor forme, ca veriga ce lipsește între nivelul de scădere a sărăciei și eforturile de luptă cu acest flagel a statelor în curs de dezvoltare. Scopul descentralizării – ridicarea eficacității sectorului de stat și a bunăstării sociale. Ea soluționează probleme, îndeplinește cerințele.

Descentralizarea constituie procesul de lărgire și întărire a drepturilor și împuternicirilor subiecților, unităților, regiunilor, autonomiilor, republicilor – ca subiect federativ sau/și a organelor, a instituțiilor, organizațiilor, în același timp fiind restrîns împuternicirile centrului.

Noțiunea descentralizării este percepută în sens larg și restrîns. În sens larg, prin descentralizare se înțelege orice transfer de atribuții din plan central în plan local (indiferent de procedeul folosit). În sens restrîns, descentralizarea este legată de modalitatea de realizare a acestuia. Un procedeu este cel al transferului de atribuții către unitățile administrativ – teritoriale (descentralizarea teritorială). Alt procedeu este acela al serviciului public, cînd se realizează desprinderea unor servicii publice din competența centrală în locală și se conferă acestora “personalitate juridică”.

Descentralizarea constituie unul din mijloacele de optimizare a activității de conducere în stat, societate, cultură, economie etc. Este determinată ca fiind proprie unui stat pe baza factorilor – situației internaționale, scopurilor și sarcinilor statului, mărimea teritoriului, numărul populației, componența teritorială, națională și administrativă, gradul de pregătire a cadrelor administrative la nivel local. Descentralizarea se manifestă prin autonomie reală a teritoriului privită ca federație, confederație, stat unitar.

Descentralizarea are o conotație atît pozitivă cît și negativă:

- în sens pozitiv este privită ca o restructurare, reorganizare (a autorității), se referă la eficiența, calitatea, autoritatea conducerii. Ea crează o guvernare locală deschisă, eficientă axată pe baza principiilor libertății, toleranței, participării, activismului și responsabilității;

- în sens negativ descentralizarea nu presupune o alternativă centralizării. În democrație ambele sunt necesare (are loc o continuare, o unitate a interesului general și particular). În accepțiunea cotidiană descentralizarea este tratată ca calea de destrămarea statului, a partidului,

a organizației etc. Practica demonstrează că în cazul în care descentralizarea se bazează pe componenta științifico-analitică, atunci ea servește nu ca destrămare, ci ca întărirea unităților constitutive ale sistemului, a integrității statului.

Literatura de specialitate evidențiază două tratări ale descentralizării:

- descentralizarea teritorială care presupune faptul că teritoriul statului este împărțit în unități administrativ-teritoriale, care se bucură de independență față de autoritatea centrală.

- descentralizare tehnică (pe servicii) prin care unul sau mai multe servicii publice sunt scoase din competența autorităților centrale sau locale și sunt organizate în mod automat.

În “Краткий Политический Словарь”, anul ediției 1978 și 1987 definirea centralizării și descentralizării este tratată diferit de abordarea occidentală luându-se în considerație caracterul ideologic. Drept fapt în literatura de specialitate la definirea acestui fenomen și proces se face apel la asemenea concepte ca: centralizare (conotația fiind proprie) și centralizarea democratică. Prin centralizarea democratică se subînțelege: principiul de conducere a societății socialiste; construcția și acțiunea partidului comunist, a statului socialist. În acest sistem centralizarea democratică este plasată drept fundament al conducerii de stat și gospodărești. Centralizarea democratică constituie o uniune a două începuturi organizațional interdependente: centralizare și democrație (democrația fără centralizare se transformă în anarhie; centralizarea duce spre birocratizare și stagnare). Comasarea acestor două principii ale conducerii duce spre realizarea conducerii socialiste. Centralizarea democratică constituie unitatea conducerii cu inițiativa socială (politicile sunt formulate într-o formă unică și unilaterală de societate și asumarea de către stat a responsabilității realizării acestora, utilizând toate tipurile de metode și mijloace). Acest fapt asigură dezvoltarea socială, comunicarea, cooperarea organelor centrale și locale. Realizarea acestui principiu în practică, în forma sa reală și-a arătat potențialul, fiind un sistem de comandă, supracentralizat.

Dacă pretendem la o definiție cât se poate de amplă și obiectivă se impune determinarea principiilor și caracteristicilor acesteia. Descentralizarea este un *fenomen*, adică presupune un proces de transmitere a împuternicirilor politice și funcțiilor administrative de la puterea centrală celei locale, ca în final fiecare nivel al conducerii să

posede împuterniciri specifice care nu se intersectează cu împuternicirile funcționale ale altor nivele. După cum putem vedea descentralizarea este procesul de trecere a puterii de la nivelul central și mediu la cel local (de jos). Ea apropie guvernul de populație, crează condiții pentru democratizarea conducerii, acordă o autonomie reală, sunt luate în considerație interesele comunității locale în soluționarea problemelor proprii.

Descentralizarea în esență constituie transformarea sistemului politic. Ea prevede necesitatea schimbărilor și modernizării structurale în sistemul conducerii de stat. Este etapa de transmitere a împuternicirilor, este una prealabilă în urma căreia se crează instituții și organe publice locale independente. Necesită asigurarea desfășurării alegerilor democratice. Odată cu transmiterea împuternicirilor și a funcționalității este transmisă și responsabilitatea.

Este important ca procesul de descentralizare să fie privit nu doar de pe poziții politico-juridice ca ceva formal, dar și de pe poziție reală, ca un fenomen al vieții reale și nu declarative. Prima acordă informație referitor la existența principiilor și caracteristicilor esenței sale reale, în cazul dat ea este o formă, un contur prin intermediul căruia este percepută realitatea existenței sale. A doua acordă informație referitor la realizarea, exercitarea, implimentarea ei practică.

În procesul de cercetare asupra descentralizării ca fenomen și concept evidențiind caracteristicile specifice menționez că este un fenomen multidimensional și nu unidimensional, ce are caracter dinamic și nu static. Descentralizarea multidimensională – presupune existența mai multor aspecte, note așa ca: istoric, politic, juridic, social, fiscal, ideologic, cultural, etc. Cunoașterea acestor laturi (a specificului de existență, manifestare) ale descentralizării necesită o cercetare interdisciplinară, cu o pătrundere pe verticală, în miezul acestora. Cercetarea interdisciplinară se rezumă la prezentarea unei construcții, model a descentralizării naționale (generale) și/sau regionale (locale). Nu ași pretinde la o continuitate strictă a pașilor de înlăptuire a descentralizării reale în plan politic și a conducerii de stat, dar șirul ar fi următorul:

- abordarea descentralizării ideologico-politică constituie procesul de dezvoltare a tendinței democratice. Acest proces democratic asigură existența și viabilitatea principiilor democrației. Aceasta tendință asigură

principiul pluralismului politic și inhibarea, reducerea tendințelor totalitare și autoritare. Puterea centrală prin susținerea, contribuția și maturitatea administrației locale îi deleghează acesteia din urmă împuterniciri specifice în conducere și administrație. Scopul și sarcina acestei acțiuni constă în apropierea conducerii administrației centrale de administrația (populația, societatea) locală împuternicind-o cu funcții, funcționalități autonome (fără a exclude cooperarea, coordonarea cu administrația centrală), asigurându-se condițiile democratizării conducerii. O importanță specifică o constituie asumarea responsabilității și educarea, cultivarea iubirii față de patrie și popor din partea cetățenilor.

Descentralizarea ideologico-politică presupune existența principiului policentrismului, existența reală a autonomiei locale în cadrul statului. Statele aflate în proces de tranziție de la un regim nedemocratic la cel democratic au suferit descentralizarea ideologică într-un aspect sau altul prin schimbarea cursului politic. Scopul descentralizării vizează transformarea elementelor sistemului politic (trecerea de la organizarea conducerii centralizată la conducerea descentralizată). Acordarea împuternicirilor este o etapă preliminară, care este urmată de crearea unor organe ale administrației locale real independente, existența și organizarea alegerilor democratice.

- abordarea descentralizării regionale (locale) prevede dezvoltarea independentă a regiunilor și teritoriilor. O parte a funcțiilor, atribuțiilor, proprietăților, etc., sunt acordate organelor conducerii locale. Astfel este acordată autonomia locală - baza democrației. Conducătorii locali sunt aleși din mediul intern, local, ce acționează independent, posedând împuterniciri și care nu depind de conducerea centrală, adică deciziile politice fiind luate desinestător. Descentralizarea vizează și partidele politice, alt subiect al vieții politice regionale. Partidele politice sunt orientate într-o mai mare măsură spre reprezentarea și rezolvarea intereselor și problemelor regionale.

- abordarea descentralizării sociale este orientată spre atragerea populației către soluționarea problemelor sferei sociale. Aici aș impune realizarea acesteia de către trei subiecți: reprezentanții puterii centrale, reprezentanții puterii locale și societatea civilă. Acest tip de abordare presupune constituirea autonomiei a fiecărui strat socio-economic, profesional, cultural etc.

- abordarea descentralizării economico-fiscale evidențiază latura economică a procesului de descentralizare. Unitățile structurale înzestrate cu funcție fiscală în plan local își impun prioritatea acumulând resurse financiare. Se manifestă prin impozite și taxe, aprobarea bugetului local, etc. Evidențiind aparent ”prioritățile” nu trebuie să uităm de: repartizarea neuniformă a resurselor unităților structurale; înfruntarea economică a consecințelor calamităților naturale; criza economico-financiară; acomodarea psihologică a populației; profesionalismul, eficiența, eficacitatea, managementul administrației locale, etc.

Formele descentralizării:

Descentralizarea politică. Din punct de vedere politic descentralizarea reprezintă expresia democrației aplicată administrației, asigurarea unui sistem în care cetățenii participă la conducerea treburilor publice prin intermediul autorităților locale alese de ei. Un argument ce susține descentralizarea politică îl constituie acela că deciziile luate cu o mai mare participare a cetățenilor sunt mai bine fundamentate și mai relevante, pentru că țin cont de interesul social mai mult decât în cazul când ar fi luate la nivel național. Acest concept implică ideea că alegătorii își cunosc reprezentanții politici mai bine, iar aleșii cunosc mai detaliat nevoile și așteptările acestora. Concepția descentralizării politice se sprigină pe convingerea că alegerea reprezentanților locali permite o mai bună cunoaștere a acestora și aceștia la rândul lor cunosc necesitățile și problemele cu care se confrună populația. Descentralizarea întărește democrația, se ia în considerație controlul și voința social-generală asupra puterii.

Descentralizarea politică se manifestă orizontal prin deligarea puterii, reducerea controlului puterii centrale asupra sferei sociale. În acest caz scopul descentralizării îl constituie acordarea societății și aleșilor locali a împuternicirilor în luarea deciziilor politice. Deseori organizarea politică pe vertical este identificată ca o centralizare, iar organizarea politică pe orizontal cu descentralizare. Acestea au natură diferită deoarece relațiile vertical - orizontal vizează coordonarea elementelor de bază, de creare. Centralizarea – descentralizarea vizează repartizarea împuternicirilor în procesul de conducere.

Descentralizarea administrativă prevede transferul de responsabilitate în planificarea, finanțarea și inițierea unor activități de către guvernarea

centrală unor unități regionale sau locale. Administrativ, descentralizarea conține ideea că autoritățile alese de comunitățile locale sunt în măsură să cunoască necesitățile locale și să ia măsurile necesare pentru realizarea lor (acest tip de administrare este unul util).

Ea apare, așadar, ca un regim juridic în care rezolvarea problemelor locale nu se mai face de funcționari numiți. Subiectul descentralizării administrative este alesul local și nu apar într-un sistem ierarhic subordonat centrului.

Descentralizarea politică vizează transferul împuternicirilor conducând la apariția guvernului ”local” pe când descentralizarea administrativă este legată de creșterea eficienței, eliminarea blocajelor, îmbunătățirea capacității de a recupera cheltuielile.

Diapazonul funcționalității organelor locale treptat crește, modelul repartizării diferă de la sistem la sistem: dezvoltarea locală, planificarea utilizării terenurilor, protejarea mediului înconjurător, construcția de locuințe, alimentarea cu apă, gazificare, transportul public local, drumuri și zone publice, sănătate, servicii sociale, activități culturale și sportive, biblioteci și centre culturale, educație primară, etc.

Descentralizarea fiscală este indeplinită prin intermediul deconcentrării (constituie o măsură administrativă în care organele centrale dispersează funcțiile sale: planificarea, finanțarea între sucursalele regionale, păstrînd controlul) și a transferului (organele centrale transferă anumite competențe și funcții nivelurilor inferioare de guvernare, astfel apropiindu-se de populația locală asigurînd transparența și asumîndu-și responsabilitatea; aici administrația publică locală acționează în limitele politicii comune trasate de organele de administrare, conducerea centrală, deși funcționalitatea este realizată autonom de către organele locale). Descentralizarea este dictată de cauze economice, realizarea într-un cadru mai mic, local presupune necesitatea cheltuielilor limitate.

Descentralizarea ideologică se manifestă printr-o natură specifică ce constă în aprobarea unei autonomii apărute în cadrul fracțiunilor de partid sau a curentului ideologic. Se pot manifesta în influența fiecăruia în comitete de conducere, entități separate, etc.

Descentralizarea socială poate fi prezentată ca organizații, structuri autonome a fiecărui strat socio-economic în cadrul acestuia: clasa de mijloc, fermieri, angajați etc.

Principiile descentralizării:

1. Principiul autonomiei locale, ce se bazează pe asigurarea drepturilor și libertăților organilor publice locale să ia decizii și să conducă asigurându-se astfel pluralismul;

2. Principiul asigurării transmiterii împuternicirilor, ce se bazează pe interese comunitare (rurale, urbane, raionale, prefectură, subiect federativ), fiind realizate pe deplin de instituții cu funcții abilitate;

3. Principiul justiției, fiind asigurat legal și legitim de condiții și posibilități egale pentru subiecții comunitari;

4. Principiul subsidiarității oferă asigurarea îndeplinirii împuternicirilor de către organelor publice locale și obligația organelor centrale de a asigura suportul cu toate resursele necesare;

5. Principiul realității și integrității împuternicirilor, care trebuie să fie recunoscute, garantate și afirmate;

6. Principiul asigurării cu resurse a funcționalității subiectului autonom;

7. Principiul asigurării susținerii și interacțiunii și parteneriatului între organul central și cel local, sfera publică și cea privată, publică - publică, publică - civică;

8. Principiul transparenței, cooperării în cadrul planificării și luării deciziilor politice;

9. Principiul responsabilității organelor publice locale în cazul sarcinilor atribuite.

Problemele implimentării descentralizării:

- Descentralizarea nu poate fi privită ca o panacee. Aplicarea ei este în concordanță, limitată de caracterul, specificul real existent: cultural, istoric, economic, juridic, psihologic, financiar. (Re) Stabilirea balanței de funcții, putere deligată este o sarcină complicată, ce necesită schimbări, remanieri, modificări, modernizări în organele politice, administrative, fiscale.

- Repartizarea echilibrată și uniformă a resurselor și serviciilor. Evidențiez că în statele aflate în curs de dezvoltare de acestea resurse și servicii beneficiază în mare parte doar orașele mari (justificarea fiind deseori una politică și populistă). Unităților teritoriale în procesul de descentralizare trebuie să le fie deschis accesul către totalitatea tipurilor de resurse.

- Unitățile teritoriale trebuie să deschidă, creeze un număr real necesar de organe, instituții, direcții, departamente etc., care să implementeze politicile existente.

- Funcționalitatea acordată unităților teritoriale cuprinde toate sferele existenței sociale. Nu este clar dacă realizarea satisfacerii cerințelor sociale va avea acoperire financiară. Dacă nu atunci evident se face apel la conducerea centrală (subsidii, dotații).

- Multe state au început să se decică de modelul descentralizării totale, trecînd la o mixiune între deconcentrarea și transferul funcțiilor și împuternicirilor. O problemă o constituie determinarea funcțiilor puterii locale și centrale. Implementarea în practică a descentralizării se efectuează prin deconcentrare – administrația centrală repartizează un șir de funcții așa ca planificarea, finanțarea către filialele locale, rezervîndu-și doar controrul; transfer – administrația centrală transmite împuterniciri și funcții unităților locale, care acționează pe baza unor politici stabilite de conducerea centrală, însă autonom realizează funcțiile sale.

Pentru realizarea acestora într-o formă a descentralizării reale trebuie să fie:

- a) ridicat nivelul culturii, activității și participării politice (prin socializare, democratizare, învățămînt, educație, etc);
- b) realizate efectiv funcțiile (funcționalitățile) statului;
- c) acordată și asigurată susținerea, promovarea, serviciilor sociale;
- d) repartizate optimal resursele (normative, axiologice, financiare, sociale, informaționale), funcțiile și împuternicirile;
- e) asumate responsabilitățile;
- f) schimbată, perfecționată sistema conducerii de stat;
- g) reacția (simultană a tuturor unităților structurale) la impulsurile venite din interiorul și exteriorul sistemii politice;
- h) luat în calcul specificul cultural, tradițional, confesional, etc.

Referințe bibliografice

1. A. Profiriu, M. Profiriu-„*Decentralization process in Romania*” Revista Transilvăneană de Stiințe Administrative”Nr.16E/ 2006.
2. R.N. Petrescu - „*Drept administrativ*”-Ed. Accent, 2004.
3. Mircea Preda, Drept administrativ. Partea specială, Editura Lumina Lex, București, 2004.

4. Евдокимов В.Б., Старцев Я.Ю. Местные органы власти зарубежных стран: правовые аспекты. М., 2001.
5. Управление – это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд. М., 1992.
6. Ведель Ж. Административное право Франции. М., 1973.

Tehnologii electorale, problema determinării conceptuale

Maftai Vitalie, lector universitar, UTM

Tema tehnologiei campaniei electorale constituie astăzi una din cele mai importante în știința politică contemporană. Mai întâi de toate aceasta este determinată de specificul dezvoltării societății și de mecanismul alegerilor democratice bazat pe criteriul alternativ al alegerilor, a concurenței politice.

Alegerile la figurat constituie tabloul democrației, deoarece ele formează acea „punte” care unește două maluri, alegătorii (societatea civilă) și conducerea (statul). În mâinile societății alegerile îi acordă un specific mecanism de corelare a intereselor diferitor grupe sociale și politice, în afara căruia ar fi dificil de instaurat un consens al conducerii, luând în considerație un șir de factori ca de exemplu caracterul polietnic și multiconfesionalitatea cetățenilor în stat. De asemenea acest proces electoral permite condensarea diverselor scopuri a participanților săi – candidaților, formațiunilor politice și alegătorilor, care la rândul său este dirijat de normele juridice ce va permite egalitatea șanselor și a startului. Campania electorală presupune un complex de acțiuni care corespund unei anumite ordini de faze și o analiză calitativă a situației preelectorale.

Pentru prima dată de acest proces în mod teoretic și mai puțin practic s-au ocupat cercetătorii americani care au pus baza unei viitoare conceperii a organizării și desfășurării campaniei electorale. Primele lor cercetări sau bazat pe analiza comportamentului și factorii ce aduc la schimbarea comportamentului alegătorilor. Cercetările date se complectau odată cu apariția a noi tendințe a dezvoltării societății și complectarea orizontului științific în domeniul dat, cât și apariția unui și de canale de distribuție a informației către alegători despre candidați, ca pe parcursul evoluției să se contureze disciplini ce au sarcini strict determinate și încadrează în sine bagajul vast de cunoștințe al domeniului